

Van 6 tot en met 8 juli bezocht ik tijdens mijn reis naar Griekenland en Turkije Griekenland's hoogste berg. Deze werkelijk unieke berg, met zijn uitzonderlijk rijke fauna en flora, is verreweg het fraaiste van alle gebieden die ik bezocht.

De Olympus (in het nieuw-Grieks ólimpos, met de klemtoon op de eerste lettergreep) heeft meerdere boomloze toppen, die hier en daar tot bijna 3000 m hoogte rijken; de hoogste top is 2917 m hoog. Er heerst daar, zelfs in het hartje van de zomer, een guur klimaat met veel regen en wind, net als in onze herfstmaanden.

Door dit klimaat vind je er een uitzonderlijke vogelwereld met vogels van het hooggebergte. Zo schijnen sneeuwvink en rotskruiper hier voor te komen. Alpenkauwen en alpenkraaien vliegen er regelmatig over de bergkammen en laten dan galmende geluiden horen, terwijl twee majestueus vliegende steenarenden de bergweiden afzochten op zoek naar prooi. Op deze bergweiden, waar zwaar besnorde herders hun geiten laten grazen, zie je tot je verbazing strandleeuwerikken. Het is volgens Voous waarschijnlijk, dat deze vogels van het hooggebergte de stamvaders zijn van de strandleeuwerikken, die tijdens de ijstijden hun broedgebied hebben uitgebreid naar de hoognoordelijke toendra's.

Als je langzaam afdaalt en je komt in een wat milder klimaat, schieten de eerste schamele boompjes de grond uit. Hier zoeken alpenheggemussen, al schuifelend, hun kostje bij elkaar. Ze zijn bijzonder mooi getekend, net als de steenpatrijzen, waarvan ik er zes opstootte.

Een lammergier zag ik er ook, bij de eerste berghut op ongeveer 2000 m; die leek door zijn lange staart en puntige vleugels net een reusachtige valk. Soms kwam hij vlak langs me vliegen en liet zich dan van nabij bewonderen, want hij is niet schuw. De lammergier heeft een typische sik en een lange wigvormige staart. De roodbruine kleur van de borstveren ontstaat door het ijzeroxyde, dat ze in hun vochtige broed- en slaapholten aan hun veren krijgen. Veel voedsel is er in de bergen niet voor ze, maar ze schijnen er onder andere van schildpadden te leven, die ze van grote hoogte op de kale rotsen te pletter laten vallen. Dat doen ze ook met grote beenderen van gewervelde dieren, die ze niet ineens kunnen doorslikken.

Hij zweefde, afgewisseld met zeer diepe vleugelslagen, lange tijd langs de bergwanden.

Het is een verademing als je, na weken in het droge Griekse hoogland, in de lager gelegen regenrijke bossen een weelderige plantengroei aantreft met veel orchideeën en ander plantenspul, en een vogelwereld, die daaraan is aangepast. Je ziet hier veel vertrouwde bosvogeltjes, waarvan een aantal soorten hier de uiterste zuidgrens van zijn broedgebied heeft. Dit komt door het, in zuidoost-Europa zeldzame, vochtige klimaat op dit gedeelte van de Olympus. Heggemus, goudvink en boompieper zijn enkele voorbeelden. Verder veel tjiftjafjes, zwartkopjes, kruisbekken en Europese kanaries.

In de hoog opschietende oude sparrebossen vond ik wel zes soorten spechten, waarvan de witrugspecht wel de opvallendste was. Ik zag ze hier in oerbossen met veel omgevallen en verrottende boomstammen, die met een dikke laag korstmos bekleed zijn. Het zijn forse vogels, die krachtig en hoorbaar op rottend hout hameren, waardoor de splinters in het rond vliegen. Onvergetelijk was het, toen drie van deze vogels gezelschap kregen van een middelste bonte specht, terwijl een kleine bonte specht regelmatig in de boomtoppen riep. Het "janken" van de zwarte specht in deze bijna uitgestorven bossen klinkt wonderlijk en lijkt haast niet van een vogel afkomstig te zijn. Prachtig was het ook, toen hier een zwarte ooievaar rakelings over de boomtoppen over me heen zweefde, zo dichtbij, dat ik zelfs de rode oogring kon zien.

De klim-heen en de afdaling terug zijn, hoewel zeer de moeite waard, bijzonder afmattend en erg tijdrovend, zodat ik nooit de top van de Olympus bereikte - ik ben 7 juli tot 2500 m en 8 juli tot 2650 m geweest - en altijd veel te laat terug was. Zo ook de eerste dag van mijn verblijf hier, toen ik laat in de middag nog op grote afstand van het dorp Lithóchoron was, waar ik zou gaan slapen.

Waar het bos langzaam overgaat in het dorre, met struiken bedekte steenachtige landschap, trof ik in de schemering een ongelooflijk schouwspel: er vlogen hier wel 20 tot 30 valken rond, die geen van alle kenmerken van mij bekende valken vertoonden. Eleonora's valken waren het, die er als schimmen over me heen vlogen en constant, net als boomvalken, in de vlucht grote insecten grepen en opaten. Tot het bijna aardedonker was heb ik ze kunnen bewonderen, onder het eentonig geratel van de nachtzwaluw, terwijl de bomen verlicht waren door duizenden aan en uit knipperende lichtjes, veroorzaakt door vuurvliegjes of, wie weet, glimwormpjes.

De volgende ochtend vond ik de Eleonora's valken terug. Ik kon ze nu goed herkennen. Ze lijken oppervlakkig gezien op een boomvalk, maar ze zijn veel groter en hun gedrag is opvallend gevarieerd. Ze jagen in troepen en stoten op vogels als slechtvalken, terwijl ze ook af en toe "bidden" als torenvalken.

Ze hadden hier een alleenstaande dode boom als uitkijkpost en van daaruit ondernamen ze gezamenlijk voedselvluchten. Bij het neerstrijken lieten ze een luid "kieá" horen. Er zaten soms wel tien vogels op een kluitje in de top van de boom.

Eleonora's valken zijn buitengewoon variabel wat hun verenkleed betreft: sommige waren bijna zwart, andere meer naar het grijze toe, maar het merendeel was ongeveer als de boomvalk, maar dan met een donkerder borst.

Opvallend was de geringe schuwheid van de vogels. Eenmaal liep ik naar de boom toe, waarin op dat moment acht vogels zaten. Toen ik onder de boom stond, was er één blijven zitten, die me nieuwsgierig, met een scheefgehouden kop, bleef aanstaren. Misschien draagt deze geringe schuwheid er wel toe bij, dat de soort zo schaars is. Ze vormen een gemakkelijke prooi voor jagers, die hier schieten op alles wat maar beweegt, en Eleonora's valken schijnen nog best eetbaar te zijn ook (net als de Lammergier in de Himalaya).

Thans schat men het totale aantal van deze soort op minder dan 4000 individuen en Voous zegt, dat het een verdwijnende soort lijkt, met een verspreidingsgebied, dat alle kenmerken heeft van een relict-verspreiding. Het is een groot toeval, dat ik ze hier op het vasteland aantrof, omdat ze als broedvogel alleen bekend zijn van enkele eilanden(groepen) in de Middellandse Zee en voor de Atlantische kust van Marokko, en misschien ook nog van eilandjes in het noordoosten van de Canarische eilanden.

Het broeden was hier niet te constateren, omdat Eleonora's valken late broeders zijn, die hun eieren pas eind juli en begin augustus leggen en zodoende pas jongen hebben in de periode dat grote aantallen zangvogels boven open zee en op de kleine eilanden verdwalen en zo een gemakkelijke prooi vormen.

Op de laagste delen van de berg gaan de bossen over in stenige hellingen met distels en struiken. De beekjes hier hebben diepe kloven in de berg geschuurd. Onder de hier en daar uitstekende rotsen hadden rotszwaluw en roodstuitzwaluw nesten gebouwd. Vooral de roodstuitzwaluw maakt een typisch nest, dat wel wat weg heeft van een vastgemetselde halve bloemenvaas.

Tegen deze rotspartijen zag ik ook de vrolijkste vogel, die ik ooit gezien heb. Rotsklevers zijn het, die zelfs op het heetst van de dag uitbundig jubelende en lachende watervalletjes van tonen laten horen. Ze zijn buitengewoon actief, en je kunt ze - net als de boomklever - in alle standen aantreffen.

Op de stenige, met struiken bedekte hellingen, zie je ook veel gorzen. Cirilgorzen, grijze gorzen en zwartkopgorzen zie je er bij tientallen. De zwartkopgorzen leefden vooral van de overvloedig aanwezige distelzaden. Het zijn trekvogels, die niet naar het zuiden maar naar het oosten wegtrekken.

Tenslotte zijn er nog de laaggelegen akkers aan de diepblauwe Middellandse Zee, waarover je tijdens de hele klim uitkijkt. Hier zie je echter geen vogelsoorten meer, die typisch zijn voor de Olympus.

Een betere exploratie van deze veelal moeilijk bereikbare en moeilijk toegankelijke bergstreek zal vast wel vele nieuwe soorten broedvogels opleveren, die de waarde van dit gebied nog duidelijker aantonen.

Toen ik uiteindelijk aan de voet van de berg stond, keek ik omhoog, naar de in wolken gehulde toppen, waar volgens de Griekse mythologie Zeus met zijn goden troonde, of dat misschien nu nog wel doet. De goden zijn me in ieder geval goed gezind geweest tijdens deze tocht. Dat blijkt wel uit de meer dan 80 soorten broedvogels, die ik hier aantrof.

W.E.M. van der Schot
Obrechtstraat 14hs,
Amsterdam - 1007.
Tf. 725080

*****

Op de volgende vier bladzijden een overzicht van de vogelsoorten, die op de Olympus werden waargenomen.

Een volledige lijst van de tijdens de hele reis waargenomen soorten is in bewerking.

Tezamen met zal een exemplaar hiervan beschikbaar worden gesteld voor het literatuur-archief van de VWG.

*****

Amsterdam
september 1971 , vdS/vDr

Lijst van op de Olympus waargenomen soorten in de
periode 6 t/m 8 juli 1971

Zwarte ooievaar

6 juli 1 ex Kariá

Wespendief

6 juli 5 exx gezien, diverse gehoord

7 en 8 juli tweemaal gehoord

Sperwer

6 juli driemaal 1 ex

8 juli 1 ex, ook "kek-kek-kiauw" gehoord

Steenarend

6 juli 2 exx Kariá - Lithóchoron

Aasgier

6 juli 2 exx oostflank Olympus

Lammergeier

8 juli 1 ex bij berghut op 2000 m

Eleonora's valk

6 juli min. 8 exx, waaronder 2 van de donkere fase, op de oostflank bij Leptokariá

7 en 8 juli in één oogopslag 13 vogels; vermoedelijk wel 20 of 30 op een meer noordelijke helling bij Lithóchoron

Kleine torenvalk

6 juli tweemaal 1 ex Kariá - Lithóchoron

8 juli 1 ex boven de top van de olympus

Europese steenpatrijs

6 juli 6 exx op het traject kariá - Lithóchoron

Kwartel

6 juli verscheidene exx

Wulp

6 juli 1 ex

Geelpootzilvermeeuw

6 juli 1 ex

Houtduif

6 juli tientallen Kariá - Lithóchoron

7 en 8 juli tientallen

Tortelduif

Algemeen

Ransuil

6 juli 1 ex Kariá

Nachtzwaluw

7 juli 2 ratelende exx, op het pad goed gezien;

2 territoria nabij Lithóchoron

Gierzwaluw

Overal algemeen

Alpengierzwaluw

8 juli 2 exx Lithóchoron

Bijeneter

6 juli 2 exx

Groene specht

6, 7 en 8 juli tientallen, meestal alleen gehoord

Zwarte specht

7 juli 1 ex gezien en 2 gehoord

Grote bonte specht

6 juli 2 exx gezien; te oordelen alleen al naar het geluid,
tientallen exx hier aanwezig

Middelste bonte specht

7 juli 1 ex

Witrugspecht

7 juli 3 of 4 exx in oerbos

Kleine bonte specht

7 juli 1 ♀

Kalanderleeuwerik

6 juli 1 ex Leptokariá

Strandleeuwerik

7 juli minstens 4 exx boven de boomgrens

Kuifleeuwerik

6 juli verschillende exx

Boomleeuwerik

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Veldleeuwerik

6/7 1 ex traject Kariá-Lithóchoron

Rotszwaluw

6 juli 1 ex Kariá - Lithóchoron

7 en 8 juli 4 - 6 paar

Boerenzwaluw

Algemeen

Roodstuitzwaluw

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Huiszwaluw

Zeer algemeen

Duinpieper

6 juli 2 exx Lithóchoron

Boompieper

7 juli 1 alarmerend ex, met voer in de bek

Grote gele kwikstaart

6 juli 4 exx Kariá

7 en 8 juli minstens 3 exx

Grauwe klauwier

6 juli 2 exx Kariá

7 juli 1 ♂

Winterkoning

6, 7 en 8 juli tientallen exx

Alpenheggemus

8 juli 2 exx gezien, diverse exx horen zingen

Heggemus

8 juli 1 ex gehoord en goed gezien

Zwartkop

6 juli 1 zingend ex Kariá

Grasmus

Algemeen

Kleine zwartkop

8 juli tweemaal 1 alarmerend ex

Tjiftjaf

6 juli 2 zingende exx Kariá - Lithóchoron
7 en 8 juli 2 zingende exx

Goudhaantje

6, 7 en 8 juli tientallen exx

Grauwe vliegenvanger

7 en 8 juli 1 ex

Roodborsttapuit

6 juli ongeveer 15 exx Kariá
7 en 8 juli verschillende exx

Tapuit

6 juli 1 ex Kariá
7 en 8 juli beide dagen 1 ex

Blonde tapuit (Oostmediterrane vorm)

6 juli 1 ex bij Leptokariá

Zwarte roodstaart

7 en 8 juli diverse exx, ook zingend

Roodborst

6 juli 4 exx Kariá
7 en 8 juli tientallen Olympus vanuit Lithóchoron

Nachtegaal

7 juli 1 ex gehoord Lithóchoron

Merel

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Grote lijster

6 juli 3 exx Kariá - Lithóchoron
8 juli 2 exx Lithóchoron

Staartmees

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Glanskop

6 juli 2 exx Kariá
7 en 8 juli enkele exx

Rouwmees

8 juli 1 ex Lithóchoron

Kuifmees

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Zwarte mees

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Pimpelmees

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Koolmees

Algemeen

Boomklever

6, 7 en 8 juli tientallen

Rotsklever

7 en 8 juli 2 exx Lithóchoron

Boomkruiper

6, 7 en 8 juli tientallen

Grauwe gors

6 juli verschillende exx

Geelgors

6 juli 1 ♂ Kariá

Grijze gors

6, 7 en 8 juli totaal ongeveer 50 exx

Ortolaan

6 juli 1 ♂ Kariá

Cirlgors

6, 7 en 8 juli samen ongeveer 25 exx

Zwartkopgors

6 juli 3 ♂ Leptokariá; 7 en 8 juli 3 exx Lithóchoron

Vink

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Europese kanarie

6 juli 1 zingend ex Kariá; 7 en 8 juli 3 zingende exx

Groenling

Zeer algemeen

Putter

Zeer algemeen in cultuurland

Kneu

6, 7 en 8 juli meerdere exx

Kruisbek

7 en 8 juli minstens 5 exx gezien, tientallen gehoord

Goudvink

8 juli 1 ♂

Huismus

Algemeen

Spaanse mus

Zeer algemeen

Vlaamse gaai

6, 7 en 8 juli bij tientallen

Ekster

Overal algemeen

Alpenkraai

8 juli tweemaal gezien, veel gehoord

Alpenkauw

7 juli 4 exx

Kauw

Overal algemeen

Bonte kraai

Overal algemeen

Raaf

8 juli 1 ex Lithóchoron

In totaal 87 soorten

---

september 1971
vdS/vDr

W.E.M. van der Schot